

Obsah

Predhovor	21
Prvá kapitola	23
TEORETICKÉ PRINCÍPY SYSTÉMOVÉHO PROJEKTOVANIA UDRŽATEĽNÝCH POĽNOHOSPODÁRSKÝCH SYSTÉMOV V KRAJINNOM PRIESTORE	25
1.1 Poľnohospodárske systémové inžinierstvo	27
1.1.1 Obsah a metódy poľnohospodárskeho systémového inžinierstva	28
1.2 Princípy, zákony a limitujúce podmienky vývoja poľnohospodárskeho systému	30
1.2.1 Štruktúra a stabilita poľnohospodárskeho systému	32
1.2.2 Problém účinnosti poľnohospodárskeho systému a vplyv jeho špecializácií na stabilitu systému	33
1.2.3 Poľnohospodárske systémy novej generácie	33
1.2.4 Zákon zosilovacích reťazcov v poľnohospodárskom systéme, zákon vývoja biosféry	34
1.2.5 Viacúčelové prvky a regulačné technológie v poľnohospodárskom systéme	35
1.2.6 Princípy tvorby teritoriálnej vonkajšej štruktúry poľnohospodárskeho systému	37
1.2.7 Princípy tvorby vnútornej štruktúry poľnohospodárskeho systému	38
Druhá kapitola	41
ROZHODOVACÍ PROCES A MANAŽMENT KONFLIKTOV PRI PROJEKTOVANÍ UDRŽATEĽNÝCH POĽNOHOSPODÁRSKÝCH SYSTÉMOV V KRAJINNOM PRIESTORE	43
2.1 Východiská rozhodovacieho procesu v manažmente krajiny	43
2.2 Úvod do analýzy rozhodovacieho procesu pri projektovaní	45
2.3 Systémová analýza v rozhodovacom procese	47
2.4 Rozhodovanie, ako súčasť manažmentu v projektovaní	48
2.5 Ekosystémový prístup v rozhodovaní	49
2.6 Výber rozhodovacích metód	50
2.7 Projekt analýzy rozhodovania	50
2.8 Prostriedky podporujúce jednotlivé etapy rozhodovania	52
2.9 Manažment konfliktov pri projektovaní poľnohospodárskych systémov	54
Tretia kapitola	57
POĽNOHOSPODÁRSKE SYSTÉMY	59
3.1 Rozvoj poľnohospodárstva	59
3.2 Farmárske systémy so samozásobiteľskou produkciou	61
3.2.1 Pastiersky systém	61
3.2.2 Systém striedavého hospodárenia	61
3.2.3 Systém trvalej poľnohospodárskej výroby	62
3.3 Rozvoj poľnohospodárskych systémov v strednej Európe na príklade územia dnešného Slovenska	62
3.4 Konvenčné poľnohospodárske systémy a možnosti ich dlhodobej udržateľnosti	66
3.5 Integrované poľnohospodárske systémy	70
3.6 Alternatívne poľnohospodárstvo	70
3.6.1 Poľnohospodársko-lesnícke systémy	71
3.6.1.1 Systémy spásaných lesov	71
3.6.1.2 Systémy zmiešaných kultúr stromov a poľnohospodárskych plodín	72
3.7 Ekologické poľnohospodárske systémy	72
3.7.1 Biologické poľnohospodárstvo	73
3.7.2 Biodynamické poľnohospodárstvo	73
3.7.3 Organicko-biologické poľnohospodárstvo	74

OBSAH

3.7.4	Systém ANOG	74
3.7.5	Rozvoj ekologického poľnohospodárstva v súčasnosti.	75
3.7.6	Životné prostredie a moderné ekologické poľnohospodárstvo	78
3.8	Udržateľné poľnohospodárske systémy	79
3.8.1	Význam udržateľných poľnohospodárskych systémov pre rozvoj spoločnosti	81
3.8.1.1	Udržateľná rastlinná výroba	81
3.8.1.2	Udržateľná živočíšna výroba	82
Štvrtá kapitola	.....	85
	KRAJINA AKO OBJEKT PRE PRIESTOROVO ORGANIZOVANÝ UDRŽATEĽNÝ POĽNOHOSPODÁRSKY SYSTÉM	87
4.1	Krajinný priestor – vymedzenie pojmu krajina	87
4.1.1	Krajina ako priestorovo organizovaný udržateľný systém	89
4.1.2	Zložky a prvky krajiny	91
4.1.3	Krajinnoekologické väzby	92
4.1.4	Štruktúra, funkcie a dynamika krajiny	93
4.1.4.1	Štruktúra krajiny	93
4.1.4.2	Správanie sa krajiny	96
4.1.5	Toky v organizovane udržateľnom systéme	97
4.1.6	Krajinnoekologické princípy	98
4.1.7	Klasifikácia krajiny	100
4.1.8	Agroekosystémy – agrocenózy	102
4.1.8.1	Manažment a monitoring agroekosystémov	106
Piata kapitola	.....	109
	POĽNOHOSPODÁRSKA KRAJINA	111
5.1	Georeliéf poľnohospodárskej krajiny a jeho vplyv na procesy v poľnohospodárskej krajine	112
5.2	Tvorba udržateľnej poľnohospodárskej krajiny	113
5.3	Výrobné územie, významná zložka poľnohospodárskej krajiny	116
5.4	Regulácia energetických procesov v poľnohospodárskej krajine	117
5.4.1	Charakteristika energetických procesov v udržateľnom poľnohospodárskom systéme	118
5.4.2	Charakteristika energetických procesov v poľnohospodársko-priemyselnom systéme	119
Šiesta kapitola	.....	123
	PRINCÍP UDRŽATEĽNÉHO HOSPODÁRENIA S VODOU V KRAJINE	125
6.1	Kultúrna krajina a jej vývoj	125
6.2	Vodné zdroje v poľnohospodárskej krajine a ich využitie	125
6.3	Vodné zdroje z pohľadu Európskej legislatívy	126
6.4	Povodie a jeho manažment	128
6.5	Bilancia vodných zdrojov v krajine	129
6.5.1	Zachovanie krajinného prostredia v podmienkach intenzívneho využívania prírodných zdrojov	131
6.6	Vodné plánovanie	133
6.7	Biologické a technické opatrenia zabezpečujúce udržateľné hospodárenie vodou v krajinnom priestore	134
Siedma kapitola	.....	137
	METODICKÝ POSTUP PRE VYPRACOVANIE PROJEKTU UDRŽATEĽNÉHO POĽNOHOSPODÁRSKEHO SYSTÉMU V KRAJINNOM PRIESTORE	139
7.1	Príprava podkladovej dokumentácie na vypracovanie projektu udržateľného poľnohospodárskeho systému	139
7.1.1	Symbolika, ktorá môže byť použitá pri projektovaní udržateľného poľnohospodárskeho systému	140
7.2	Analytická časť	141

7.2.1	Analýza teritoriálnej – vonkajšej štruktúry poľnohospodárskeho systému.	141
7.2.1.1	Pedologická charakteristika územia poľnohospodárskeho systému.	141
7.2.1.2	Zhodnotenie produkčného potenciálu pôd na území udržateľného poľnohospodárskeho systému.	142
7.2.1.3	Organizácia pôdneho fondu na území poľnohospodárskeho systému.	143
7.2.1.4	Rozmiestnenie dopravnej siete zavlažovacej siete a odvodňovacích kanálov na území poľnohospodárskeho systému.	145
7.2.1.5	Rozloženie poľnohospodárskeho systému na povodí vodných tokov a nádrží.	145
7.2.1.6	Pomer ornej pôdy k mačínovému fondu a pomer poľnohospodárskej pôdy k vodným tokom, k vodným nádržiam a k lesnej vegetácii.	147
7.2.1.7	Zhodnotenie intenzity vodnej a veternej erózie na území poľnohospodárskeho systému.	148
7.2.2	Analýza vnútornej štruktúry poľnohospodárskeho systému	149
7.2.2.1	Štruktúra plodín na ornej pôde, plocha prírodných trávnych porastov, pomer zdrojov a odberateľov uhlíka	150
7.2.2.2	Teoretická produkčná schopnosť plodín pestovaných na území poľnohospodárskeho systému.	150
7.2.2.3	Potenciálna produkčná schopnosť plodín pestovaných na území poľnohospodárskeho systému.	151
7.2.2.4	Zhodnotenie reálneho produkčného potenciálu jednotlivých typologicko-produkčných kategórií vyskytujúcich sa na území poľnohospodárskeho systému vo vzťahu k príslušným plodínám	152
7.2.2.5	Zhodnotenie dosahovanej úrovne úrod pestovaných plodín (maximálnych, priemerných a minimálnych) na území poľnohospodárskeho systému za dlhší časový rad rokov	153
7.2.2.6	Hnojenie minerálnymi a organickými hnojivami a ochrana rastlín.	154
7.2.2.7	Zhodnotenie bioenergetického potenciálu pôdy.	156
7.2.2.8	Zhodnotenie hygienického stavu ovzdušia pôdy a rastlinnej produkcie na území poľnohospodárskeho systému	157
7.2.2.9	Zhodnotenie úrovne obhospodarovania trvalých trávnych porastov na území poľnohospodárskeho systému	158
7.2.2.10	Zhodnotenie štruktúry plodín pestovaných na území poľnohospodárskeho systému.	158
7.2.2.11	Zhodnotenie regulačných technológií uplatňovaných na území poľnohospodárskeho systému.	158
7.2.2.12	Zhodnotenie štruktúry hospodárskych zvierat ich úžitkovosti.	159
7.2.2.13	Rozbor materiálno-technickej zabezpečnosti výroby v poľnohospodárskom systéme	159
7.2.2.14	Energetická bilancia poľnohospodárskeho systému na úrovni poľnohospodárskeho podniku	160
7.2.2.14.1	Kvantifikácia priamych energetických vkladov v podsysteme rastlinná výroba	161
7.2.2.14.2	Kvantifikácia nepriamych energetických vkladov v podsysteme rastlinná výroba	161
7.2.2.14.3	Kvantifikácia výstupov energie z podsystemu rastlinná výroba	162
7.2.2.14.4	Kvantifikácia vstupov energií podsystemu hospodárskych zvierat	165
7.2.2.14.5	Kvantifikácia výstupov energie v podsysteme hospodárskych zvierat	165
7.2.2.15	Stav a štruktúra pracovníkov v poľnohospodárskom systéme	166
7.2.2.16	Ekologická stabilita krajiny a ochrana životného prostredia na území udržateľného poľnohospodárskeho systému.	166
7.2.2.17	Základné ekonomické ukazovatele výroby v poľnohospodárskom systéme	168
7.3	Návrhová časť	169
7.3.1	Návrh teritoriálnej (vonkajšej štruktúry) udržateľného poľnohospodárskeho systému	169
7.3.1.1	Usporiadanie výrobného územia s ohľadom na produkčný potenciál pôdy.	169
7.3.1.2	Návrh novej organizácie územia oševných postupov na homogénnych pôdnych celkoch	172
7.3.1.3	Zatriedenie trvalých trávnych porastov do stupňov intenzít podľa produkčného potenciálu pôdy	173
7.3.1.4	Návrh dopravnej siete na území navrhovaného poľnohospodárskeho systému	174
7.3.1.5	Návrh opatrení na zníženie vodnej a veternej erózie na území navrhovaného poľnohospodárskeho systému	174
7.3.2	Návrh vnútornej štruktúry udržateľného poľnohospodárskeho systému.	175
7.3.2.1	Návrh štruktúry plodín pre územie oševných postupov a striedanie plodín.	175
7.3.2.2	Zhodnotenie navrhutej štruktúry plodín z hľadiska uhlíkovej bilancie.	177
7.3.2.2.1	Kvantifikácia strát organického uhlíka z pôdy	178
7.3.2.2.2	Kvantifikácia zdrojov organického uhlíka z rastlinných zvyškov a organických hnojív	179
7.3.2.3	Výpočet potreby živín pre reálnu produkciu pestovaných plodín.	181
7.3.2.4	Návrh regulačných technológií pre jednotlivé plodiny navrhnuté pre pestovanie v udržateľnom poľnohospodárskom systéme	181
7.3.2.5	Návrh ochrany rastlín proti škodlivým činiteľom a stanovenie druhu ochranných prostriedkov	187
7.3.2.6	Návrh štruktúry hospodárskych zvierat pre navrhovaný poľnohospodársky systém.	189
7.3.2.7	Výpočet potreby krmív pre hospodárske zvieratá	190
7.3.2.8	Návrh materiálno-technickej, energetickej a personálnej zabezpečnosti udržateľného poľnohospodárskeho systému.	191
7.3.2.8.1	Objem nových investícií, ktoré vyžaduje navrhnutý poľnohospodársky systém	191
7.3.2.8.2	Energetická bilancia navrhovaného poľnohospodárskeho systému.	192

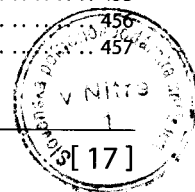
OBSAH

7.3.2.8.3	Návrh štruktúry a počtu pracovníkov pre navrhovaný poľnohospodársky systém	192
7.3.2.9	Zhodnotenie základných ekonomických ukazovateľov výroby v navrhnutom projekte poľnohospodárskeho systému	193
7.3.2.10	Zhodnotenie ekologickej stability poľnohospodárskej krajiny a ochrana životného prostredia v navrhnutom poľnohospodárskom systéme	193
Ôsma kapitola		195
	MODELY A MODELOVANIE UDRŽATEĽNÝCH POĽNOHOSPODÁRSKÝCH SYSTÉMOV KRAJINNOM PRIESTOŘE	197
8.1	Modely pre optimálne využívanie pôd	199
8.1.1	Súčasný stav a potreba modelovania udržateľných systémov hospodárenia na pôde	199
8.1.2	Modely optimalizácie a ekonomickej efektívnosti systémov využívania pôd	200
8.1.3	Submodel ekologizácie a racionálneho využívania produkčného potenciálu pôd	200
8.1.4	Submodel optimalizácie štruktúry poľnohospodárskej výroby	202
8.2	Model optimalizácie usporiadania a využívania poľnohospodárskej krajiny – PEDOPT 2000	203
8.2.1	Modul Usporiadanie a využívanie pôd	204
8.2.2	Modul Charakteristika pôd	205
8.2.3	Modul Výživa a hnojenie plodín	205
8.2.4	Modul Kontaminácia pôd	206
8.2.5	Modul Cena pôdy (dotácie)	206
8.2.6	Modul Výroba a rozdelenie produkcie	206
8.2.7	Technické požiadavky na počítač pre program PEDOPT 2000	206
8.3	Algoritmus modelovania udržateľných systémov v poľnohospodárskej krajine	207
8.4	Modely udržateľného využitia produkčného potenciálu poľnohospodárskych pôd SR	208
8.4.1	Model využitia potenciálu poľnohospodárskych pôd bez výrazne obmedzujúcich faktorov	208
8.4.2	Model využitia potenciálu poľnohospodárskych pôd s obmedzeniami	209
8.4.3	Model využitia produkčného potenciálu pôd v prechodnom období	209
8.5	Informačné zdroje pre modelovanie udržateľných systémov využívania pôd	209
8.5.1	Databáza predpokladaných úrod poľnohospodárskych plodín	209
8.5.2	Databáza odporúčaných štruktúr osevu hlavných poľnohospodárskych plodín podľa BPEJ	212
8.5.3	Databáza vhodnosti pôd pre pestovanie plodín	213
8.5.4	Databáza predpokladaných ekonomických parametrov poľnohospodárskych pôd	213
8.5.5	Databáza predpokladaných energetických parametrov poľnohospodárskych pôd	214
Deviata kapitola		217
	PROJEKTOVANIE PERMAKULTÚRNEHO SYSTÉMU	219
9.1	Zložky a princípy permakultúrneho systému	219
9.2	Plánovanie permakultúrneho systému	221
9.2.1	Jednotlivé prvky permakultúrneho systému	223
9.2.2	Hospodárenie s energiou v permakultúrnom systéme	225
9.2.3	Výrobná činnosť na území permakultúrneho systému	227
9.2.4	Plánovanie a tvorba zón na území permakultúrneho systému	227
9.3	Možnosti aplikácie permakultúrnych systémov hospodárenia v kontinentálnych klimatických podmienkach	229
Desiata kapitola		233
	PROJEKTY ZÚRODŇOVANIA PÔD	235
10.1	Zúrodňovanie kyslých pôd	236
10.2	Zúrodňovanie solných pôd	239
10.2.1	Zúrodňovanie slanísk	240
10.2.2	Zúrodňovanie slancov a salsodických pôd	241
10.3	Zúrodňovanie ľahkých pôd	241
10.3.1	Zúrodňovanie ľahkých pôd aplikáciou melioračných hmôt	242
10.3.2	Technológie profilovej úpravy ľahkých pôd	244
10.3.3	Fytomelioračné opatrenia	244

10.4	Zúrodňovanie skeletovitých pôd	245
10.5	Zúrodňovanie zhutnených pôd	246
10.5.1	Kategorizácia pôd s nadmerným zhutnením	249
10.5.2	Zisťovanie výskytu a intenzity zhutnenia pôd	249
10.5.3	Zúrodňovacie opatrenia pre zhutnené pôdy	251
10.6	Zúrodňovanie znečistených pôd	254
10.7	Zúrodňovanie eróziou poškodených pôd	255
10.7.1	Opatrenia na ochranu pôdy pred vodnou eróziou	256
10.7.2	Opatrenia na ochranu pôdy pred veternou eróziou	257
Jedenásta kapitola		259
PROJEKTOVANIE VÝŽIVY A HNOJENIA RASTLÍN V UDRŽATEĽNÝCH POĽNOHOSPODÁRSKYCH SYSTÉMOCH		261
11.1	Súčasný stav vo výžive a hnojení rastlín v SR	261
11.1.1	Výpočet potreby živín pre reálnu produkciu poľných plodín	265
11.2	Výživa a hnojenie v ekologickom poľnohospodárstve	271
11.2.1	Vhodné stanovištia pre ekologické systémy	271
11.2.2	Hnojenie a striedanie plodín	272
11.2.3	Úprava pôdnej reakcie (kyslej)	273
11.2.4	Projekt vápnenia	276
11.2.5	Hnojivá priame a nepriame	276
11.2.5.1	Organické hnojivá a ich využitie	277
11.2.5.2	Minerálne hnojivá	286
11.2.5.3	Kvapalné hnojivá	287
11.2.5.4	Nepriame hnojivá (pôdne pomocné látky)	289
11.2.6	Vymedzenie problematiky výživy rastlín	289
11.2.6.1	Výživa a hnojenie dusíkom	290
11.2.6.2	Výživa a hnojenie fosforom	292
11.2.6.3	Výživa a hnojenie draslíkom	293
11.3	Plán hnojenia	295
Dvanásta kapitola		297
PROJEKT SYSTÉMU PRESNÉHO POĽNOHOSPODÁRSTVA		299
12.1	Princíp systému presného poľnohospodárstva	299
12.1.1	Aplikácia systému presného poľnohospodárstva vo výrobných procesoch RV	301
12.1.2	Presné poľnohospodárstvo vo svete	302
12.2	Princípy technického zabezpečenia systému presného poľnohospodárstva	303
12.2.1	Geografická poloha a geografický informačný systém	303
12.2.2	Monitorovanie informácií v teréne	304
12.2.2.1	Manuálne získavanie informácií v teréne	304
12.2.2.2	Kombinované získavanie informácií v teréne	306
12.2.2.3	Informácie získavané kontinuálne počas pracovnej operácie poľnohospodárskeho stroja	307
12.2.2.4	Informácie pripravované špecializovanými pracoviskami	308
12.2.3	Spracovanie informácií o priestorovej premenlivosti získaných v teréne	311
12.2.4	Technika a technologické zásahy v systéme presného poľnohospodárstva	315
12.3	Návrh projektu presného poľnohospodárstva	316
12.3.1	Prípravná fáza	316
12.3.2	Aplikačná fáza	317
12.3.3	Systém presného poľnohospodárstva, hodnota informácií a náklady na ich implementáciu	319
12.4	Súčasť systému presného poľnohospodárstva	321
12.4.1	Monitorovanie pohybu strojov	321
12.4.2	Navigácia na smer jazdy	323
12.4.3	Riadený pohyb strojov po poli	324

Trinásta kapitola	329
PROJEKTY OCHRANY RASTLÍN V UDRŽATEĽNÝCH POĽNOHOSPODÁRSKYCH SYSTÉMOCH	331
13.1 Biologická regulácia škodlivých činiteľov	333
13.1.1 Konzervačná metóda (udržiavanie)	333
13.1.2 Klasická metóda (introdukcia)	334
13.1.3 Augmentačná metóda (navýšenie)	334
13.2 Biologická regulácia škodlivých činiteľov v poľných podmienkach	335
13.2.1 Zámerne vysievané burinové pásy	336
13.2.2 Biologická regulácia škodlivých činiteľov v poraste kukurice siatej (poľné podmienky)	338
13.2.3 Biologická regulácia škodlivých činiteľov vo vinohradoch a sadoch	340
13.2.3.1 Škodlivé činitele vo vinohradoch a ich biologická regulácia	341
13.2.3.2 Škodlivé činitele v sadoch a ich biologická regulácia	344
13.2.3.3 Biologická regulácia škodlivých činiteľov v skleníkoch a fóliovníkoch	347
13.3 Iné, nechemické, spôsoby regulácie škodlivých činiteľov	351
13.3.1 Kondícia hostiteľa	351
13.3.2 Úprava fyzického prostredia	352
13.3.3 Agrotechnické opatrenia	353
13.3.4 Miešanky a medzplodiny	354
13.3.5 Mechanické opatrenia	355
13.3.6 Semiochemikálie	355
13.3.7 Hormóny	356
13.3.8 Chemosterilanty (sterilný hmyz)	357
13.3.9 Chemická ochrana	357
Štrnásta kapitola	359
PROJEKTOVANIE UDRŽATEĽNÉHO POĽNOHOSPODÁRSKEHO SYSTÉMU V KRAJINÁRSKY A VODOHOSPODÁRSKY CHRÁNENÝCH ÚZEMIACH	361
14.1 Kvantifikácia chráneného pôdneho fondu	361
14.1.1 Krajinársky chránený pôdny fond	361
14.1.2 Vodohospodársky chránený pôdny fond	365
14.2 Obmedzenia na pôdnom фонде	371
14.2.1 Obmedzenia na krajinársky chránenom pôdnom фонде	371
14.2.2 Obmedzenia na vodohospodársky chránenom pôdnom фонде	373
14.3 Štruktúra odborného projektu poľnohospodárskeho využitia chráneného pôdneho fondu	379
14.3.1 Analytická časť	379
14.3.2 Návrhová časť projektu	380
14.3.3 Kontrolná a kompenzačná časť	381
Pätnásta kapitola	385
PROJEKTOVANIE UDRŽATEĽNÝCH POĽNOHOSPODÁRSKYCH SYSTÉMOV VO ZVLÁŠTNÝCH PODMIENKACH	387
15.1 Projekty udržateľných poľnohospodárskych systémov pre závlahové hospodárstva	387
15.1.1 Usporiadanie pôdneho fondu v závlahových podmienkach	389
15.2 Projekty udržateľných poľnohospodárskych systémov pre územia ohrozené eróziou	390
15.3 Projektovanie udržateľných poľnohospodárskych systémov v okolí vodných nádrží	392
15.4 Projektovanie udržateľných poľnohospodárskych systémov v oblastiach vplyvu hladiny podzemných vôd	393
15.5 Projekt udržateľného poľnohospodárskeho systému pre oblasť s vysokou koncentráciou spracovateľského priemyslu a špecializáciou poľnohospodárskej výroby	394
15.5.1 Návrh optimálnej štruktúry udržateľného poľnohospodárskeho systému pri maximálnej koncentrácii plodín patriacich do skupiny odberateľov uhlíka zo sústavy	395

Šestnásta kapitola	397
PROJEKTOVÁNÍ PŘECHODU Z KONVENČNÍHO NA EKOLOGICKÝ SYSTÉM HOSPODAŘENÍ	399
16.1 Základní pojmy	399
16.2 Legislativa, termíny, omezení	400
16.2.1 Termíny	400
16.2.2 Omezení a změny v produkci	401
16.3 Rostlinná výroba v konverzi	403
16.4 Živočišná výroba v konverzi	405
16.5 Zpracování produkce	407
16.6 Význam mimoprodukčních funkcí	408
16.7 Zahnutí krajinných prvků do plánu konverze	409
16.8 Postup při přípravě konverze	410
Sedemnásta kapitola	415
PROJEKTY POZEMKOVÝCH ÚPRAV S DÓRAZOM NA KOMUNIKAČNÉ ZARIADENIA A OPATRENIA V UDRŽATELNOM POLNOHOSPODÁRSKOM SYSTÉME	417
17.1 Etapy projektu pozemkových úprav	417
17.2 Metodológia pozemkových úprav	418
17.2.1 Spoločné zariadenia a opatrenia	418
17.2.2 Verejné zariadenia a opatrenia	419
17.3 Komunikačné zariadenia a opatrenia v projekte pozemkových úprav	419
17.3.1 Dopravné siete	420
17.3.1.2 Lesná dopravná sieť	420
17.3.2 Cestné názvoslovie	421
17.3.2.1 Cestné teleso	421
17.3.2.2 Pomocné cestné pozemky	422
17.3.2.3 Cestná zeleň	422
17.3.3 Návrh siete poľných a lesných ciest	423
17.3.3.1 Stanovenie kategórií existujúcich poľných ciest	425
17.3.3.2 Smerové a výškové riešenie poľných ciest	425
17.3.3.2.1 Smerové prvky trasy cesty	426
17.3.3.2.2 Výškové návrhové prvky	427
17.3.3.2.3 Dĺžka rozhľadu (brzdná vzdialenosť) pre zastavenie vozidla	430
17.3.3.2.4 Vozovka	431
17.3.3.2.5 Svahy zemného telesa	434
17.3.3.2.6 Odvodnenie telesa cesty	434
17.3.3.2.7 Cestné objekty	440
17.3.3.2.8 Križovatky	442
17.3.3.2.9 Križenia a súbehy	442
17.3.3.2.10 Bezpečnostné zariadenia	442
17.3.3.2.11 Kardinálne body	443
17.3.3.2.12 Začlenenie do krajiny	443
17.3.3.2.13 Cyklistické chodníky a pešie chodníky	443
Osemnásta kapitola	447
PRINCÍPY REALIZÁCIE AGROENVIRONMENTÁLNYCH PROJEKTOV V SR	449
18.1 Environmentálne degradačné procesy vyplývajúce z poľnohospodárstva	450
18.2 Agroenvironmentálne programy v krajinách EÚ	452
18.2.1 Agroenvironmentálne opatrenia – nástroj SPP	454
18.3 Agroenvironmentálne projekty v SR	455
18.3.1 Agroenvironmentálne indikátory	456
18.3.2 Agroenvironmentálne platby	457

OBSAH

18.3.2.1	Postupy šetrné k životnému prostrediu	458
18.3.2.2	Pôdochranné opatrenia	460
18.3.2.3	Zachovanie biodiverzity	461
Devätnásta kapitola		463
PROJEKT EKOOPTIMALIZACE PRO ÚZEMÍ S NAVRHOVANÝMI ZEMĚDĚLSKÝMI SYSTÉMY HOSPODAŘENÍ		465
19.1	Teoretická východiska pro řešení rovnovážného stavu	465
19.2	Vlastní ekooptimalizace zemědělsky využívaného území	466
19.2.1	Schéma metodického postupu	466
19.2.2	Etapizace metody ASK – schéma 19.2	468
19.2.3	Metodický postup prací	468
19.3	Funkční stabilizace zemědělského systému (agroekosystému) optimalizací látkově-energetických toků-LET	480
19.3.1	Postup k hodnocení látkově-energetických toků a bilancí	481
Dvadsať kapitola		485
PROJEKTOVANIE VEGETAČNÝCH ÚPRAV V POĽNOHOSPODÁRSKEJ KRAJINE		487
20.1	Význam drevinových vegetačných prvkov v krajine	487
20.2	Kategorizácia a typy vegetácie v krajine	488
20.3	Funkcie vegetácie v poľnohospodárskej krajine	490
20.4	Líniová vegetácia v krajine	491
20.4.1	Vetrolamové ochranné lesné pásy	491
20.4.2	Vsakovacie lesné pásy	498
20.4.3	Brehové porasty	501
20.4.4	Spravidelná vegetácia ciest v poľnohospodárskej krajine	509
20.5	Plošná vegetácia v poľnohospodárskej krajine	512
20.5.1	Porasty využívané ako biotopy pre raticovú zver	512
20.5.2	Remízky a vegetačné prvky pre chov bažantov	514
20.5.3	Porasty drevín pestovaných na energetické účely	520
Dvadsať prvá kapitola		525
PROJEKTOVANIE OBNOVY EKOSYSTÉMOV		527
21.1	Ekologická obnova (Restoration Ecology)	529
21.2	Projektovanie ekologickej obnovy	534
21.2.1	Obnova vodných a terestrických ekosystémov	535
21.2.2	Metódy hodnotenia obnovovaných ekosystémov	544
21.2.3	Monitoring ekosystémov	544
Dvadsať druhá kapitola		547
PROGRAMY EÚ V OBLASTI UDRŽATEĽNÝCH POĽNOHOSPODÁRSKYCH SYSTÉMOV A ICH FINANČNÁ PODPORA		549
22.1	Spoločná poľnohospodárska politika EÚ a multifunkčné poľnohospodárstvo	549
22.2	Programy EÚ v oblasti udržateľných poľnohospodárskych systémov	553
22.2.1	Legislatívne zabezpečenie podpory	554
22.2.2	Implementácia Nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 v podmienkach Slovenskej republiky	555
22.2.2.1	Stav a dopady vplyvov podpory poľnohospodárstva na životné prostredie v SR	556
22.2.3	Charakteristika a výška finančnej podpory opatrení zameraných na trvalo udržateľné využívanie poľnohospodárskej pôdy	558
22.2.3.1	Charakteristika a výška finančnej podpory v rámci opatrenia pre podporu znevýhodnených oblastí	558
22.2.3.2	Charakteristika a výška finančnej podpory opatrení agroenvironmentálnej podpory	560
22.2.3.2.1	Výška finančnej podpory a kombinovateľnosť agroenvironmentálnych podopatrení	562
22.2.3.3	Podpora opatrení pre územia zaradené do sústavy NATURA 2000	563

22.2.3.4 Podpora opatrení týkajúcich sa životných podmienok zvierat 565
 22.2.4 Charakteristika a výška finančnej podpory opatrení zameraných na trvalo udržateľné využívanie lesnej pôdy 566

Dvadsať tretia kapitola 567

TECHNIKA A TECHNOLOGIE POUŽÍVANÉ V UDRŽATEĽNÝCH POĽNOHOSPODÁRSKYCH SYSTÉMOCH 569

23.1 Trendy vývoja poľnohospodárskej techniky 571
 23.1.1 Technika ohľaduplná k pôde a prostrediu. 571
 23.1.2 Automatizácia a presné poľnohospodárstvo 572
 23.1.3 Alternatívne pohony pre traktory a poľnohospodárske stroje. 573
 23.1.4 Trendy v oblasti zabezpečenia výsledovateľnosti výroby 574
 23.2 Perspektívne smery v oblasti konštrukcie traktorov 574
 23.2.1 Emisné predpisy zvyšujú požiadavky na konštrukciu motorov. 575
 23.2.1.1 Technológie na zníženie obsahu emisií vo výfukových plynov 575
 23.2.2 Rastlinné oleje ako motorové palivá. 576
 23.2.3 Zmeny v koncepčnom usporiadaní traktora. 578
 23.2.4 Hybridné motorové vozidlá. 579
 23.3 Perspektívne smery v oblasti techniky na obrábanie pôdy v udržateľných poľnohospodárskych systémoch 580
 23.3.1 Spôsoby obrábania pôdy 580
 23.3.2 Intenzita kyprenia, osevný postup a výber techniky. 580
 23.3.3 Technológie obrábania pôdy pri väčšom objeme pozberových zvyškov. 581
 23.3.4 Nariadenie na pozberové a základné obrábanie pôdy 582
 23.3.5 Perspektívne trendy v technológiách obrábania pôdy v udržateľnom poľnohospodárskom systéme 582
 23.4 Perspektívne smery v oblasti techniky na sejbu, sadenie, hnojenie a ochranu rastlín 583
 23.4.1 Vývojové trendy techniky pre sejbu 583
 23.4.1.1 Presná sejba 583
 23.4.1.2 Priama sejba do mulču 584
 23.4.2 Vývojové trendy techniky pre sadenie 584
 23.4.3 Technika a technológie aplikácie minerálnych hnojív z prírodných ložísk (vápenec, fosfáty, draselná soľ, bentonit a ďalšie prírodné hnojivá). 585
 23.4.4 Technika a technológie aplikácie organických hnojív 585
 23.4.4.1 Technika pre rozhadzovanie tuhých organických hnojív 586
 23.4.4.2 Technika pre vývoz a aplikáciu tekutých organických hnojív 586
 23.4.5 Technika a technológie mechanickej a biologickej ochrany rastlín 586
 23.4.5.1 Technika pre mechanickú ochranu rastlín. 587
 23.4.5.2 Termické metódy regulácie zaburinenosti 589
 23.4.5.3 Biologické metódy pri ochrane rastlín 590
 23.4.5.4 Chemické metódy pri ochrane rastlín 591
 23.5 Perspektívne smery v oblasti zberovej techniky 592
 23.5.1 Technika a technológie zberu zrnín. 592
 23.5.2 Technika a technológie zberu krmovín. 592
 23.5.3 Technika a technológie pre zber repy cukrovej. 593
 23.6 Technika a technológie zavlažovania 593
 23.7 Perspektívne smery v oblasti dopravy a manipulácie v udržateľných poľnohospodárskych systémoch 596
 23.8 Perspektívne smery v oblasti riadenia výroby a využívania techniky v udržateľných poľnohospodárskych systémoch 598

Dvadsať štvrtá kapitola 601

MANAŽÉRSKO MARKETINGOVÉ PRÍSTUPY K PROJEKTOVANIU UDRŽATEĽNÝCH POĽNOHOSPODÁRSKYCH SYSTÉMOV 603

24.1 Manažérske prístupy k projektovaniu 603
 24.2 Marketingové prístupy k projektovaniu 604
 24.3 Systémové prístupy k manažmentu podniku 605
 24.3.1 Systém a jeho charakteristiky 605
 24.3.2 Klasifikácia systémov, princípy a metódy 606
 24.4 Poľnohospodársky podnik ako systém 606

24.4.1	Úlohy a funkcie podniku	607
24.4.2	Formulácia cieľov podniku	608
24.5	Marketing ako nástroj trvalého úspechu na trhu	608
24.5.1	Marketing ako podnikový systém	608
24.5.2	Obsah agrárneho marketingu podniku	609
24.6	Spoločná poľnohospodárska politika EÚ	609
24.6.1	Marketingová koncepcia podniku	610
24.6.2	Marketingové faktory trvalého úspechu na trhu	610
Dvadsať piata kapitola		613
PRÁVNE ASPEKTY UPLATŇOVANIA EKOLOGICKÝCH POĽNOHOSPODÁRSKÝCH SYSTÉMOV V KRAJINNOM PRIESTORE		615
25.1.	Vývoj legislatívy udržateľných poľnohospodárskych systémov	615
25.2	Legislatívny rámec ekologického poľnohospodárstva v SR	617
25.3	Kompetencie, kontrola a správne konanie a zodpovednosť orgánov starostlivosti o ekologickú poľnohospodársku výrobu	618
25.3.1	Konanie o registrácii	618
25.3.2	Inšpekčné organizácie a postavenie inšpektorov ekologickej poľnohospodárskej výroby	619
25.4	Legislatívny rámec používania genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov	620
25.5	Spôsoby používania genetických technológií (GT) a geneticky modifikovaných organizmov (GMO)	622
25.5.1	Používanie GT a GMO v uzavretých priestoroch	622
25.5.2	Zámerné uvoľňovanie	624
25.6	Povinnosti používateľa pri zavádzaní GMO do životného prostredia a po uvedení výrobku na trh	625
25.6.1	Povinnosti používateľa po uvedení výrobku na trh	627
25.7	Správne konanie	627
25.7.1	Prvoinštančné konanie	628
25.7.2	Lehoty na vydanie rozhodnutia podľa Správneho poriadku a osobitných predpisov upravujúcich udržateľné poľnohospodárske systémy	629
25.7.3	Druhoinštančné konanie	630
25.7.4	Mimoriadne opravné prostriedky	632
25.8	Zodpovednosť za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu štátnej správy alebo ich nesprávnym úradným postupom	632
25.9.	Prehľad legislatívy Slovenskej republiky a EÚ v oblasti udržateľných poľnohospodárskych systémov	634
	Posudzovanie vplyvov na životné prostredie	634
	Ochrana prírody a krajiny	635
	Ekologické poľnohospodárstvo a geneticky modifikované organizmy	635
	Vodné hospodárstvo	636
	Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy zeme	636
	Odpadové hospodárstvo	637
	Environmentálne škody	637
Literatúra		639
Register mien		661